

Wilsele

Urban Sports Park

Verslag van Resultaten Bureauonderzoek
2022D306

leuven

Inhoudstafel

Colofon.....	3
--------------	---

Hoofdstuk 1: Beschrijvend gedeelte

1. Administratieve gegevens.....	4
2. Aanleiding onderzoek.....	6
2.1. Wettelijk kader	6
2.2. Geplande werken	6
3. Onderzoeksopdracht.....	8
1.1. Vraagstelling.....	8
1.2. Randvoorwaarden	8
4. Werkwijze en strategie bureauonderzoek	9

Hoofdstuk 2: Assessmentrapport

1. Landschappelijke ligging.....	10
2. Historisch kader.....	17
2.1. Historische situering van Wilssele-Putkapel	17
2.2. Cartografische bronnen van het projectgebied en omgeving	18
3. Archeologisch kader	24
3.1. Archeologisch onderzoek in de buurt van het projectgebied	24
3.2. Relevante CAI Locaties.....	26
4. Synthese	29
5. Verwachting archeologisch erfgoed.....	30
5.1. Archeologische verwachting	30
5.2. Vervolgonderzoek	30
6. Samenvatting	32
7. Bijlagen.....	33
8. Bibliografie	34
Websites	34

Colofon

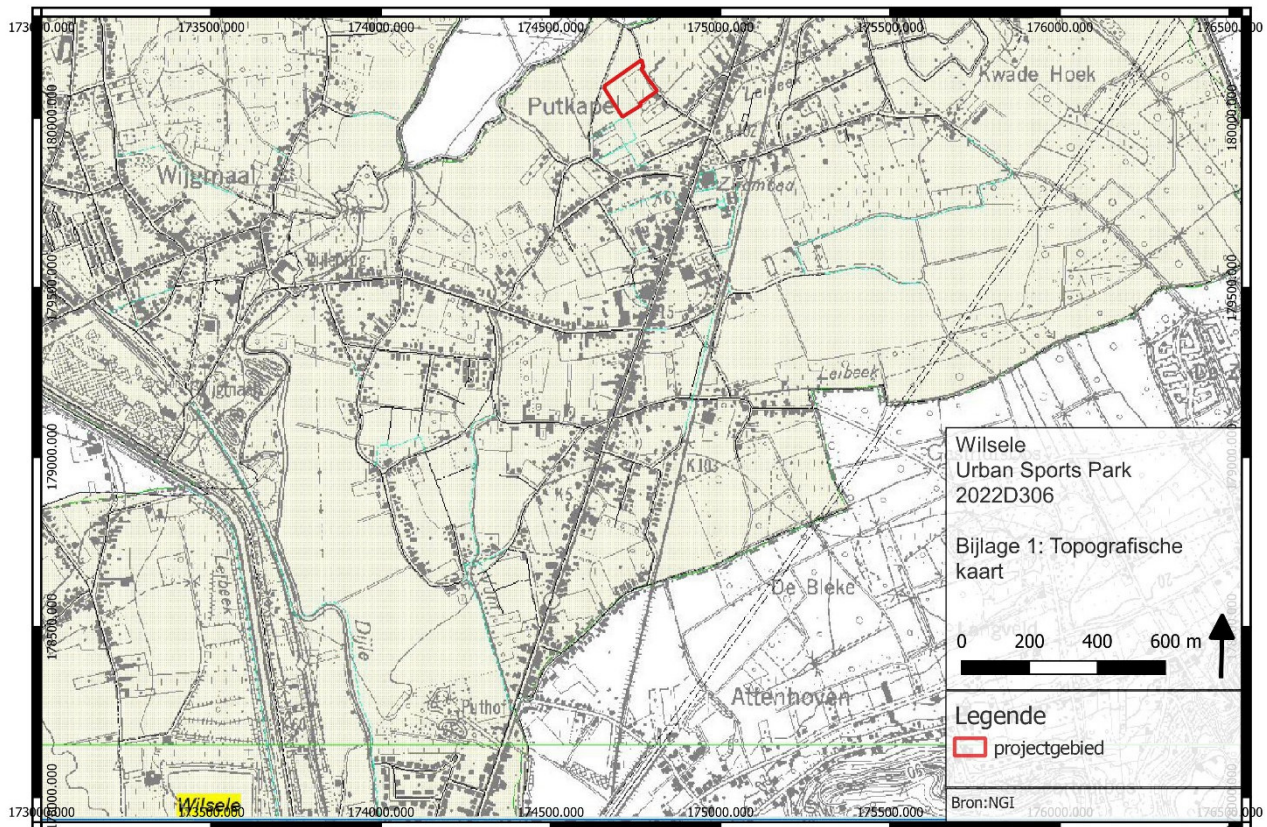
Projectcode	2022D306
Titel	Wilsele Urban Sports Park Verslag van Resultaten Bureauonderzoek
auteur	Lisa Van Ransbeeck
Erkend archeoloog	Lisa Van Ransbeeck OE/ERK/Archeoloog/2016/00152
Bounding box in Lambert	X: 174767 Y: 180169 X: 174710 Y: 180002
Kadaster	Leuven, Afdeling 6, Wilsele, B94c, B93a, B93b
Naam van alle actoren en vermelding rol/functie	Lisa Van Ransbeeck (erkend archeoloog)
Naam van alle personen buiten het project en/of wetenschappelijke advisering	/

Hoofdstuk 1. Beschrijvend gedeelte

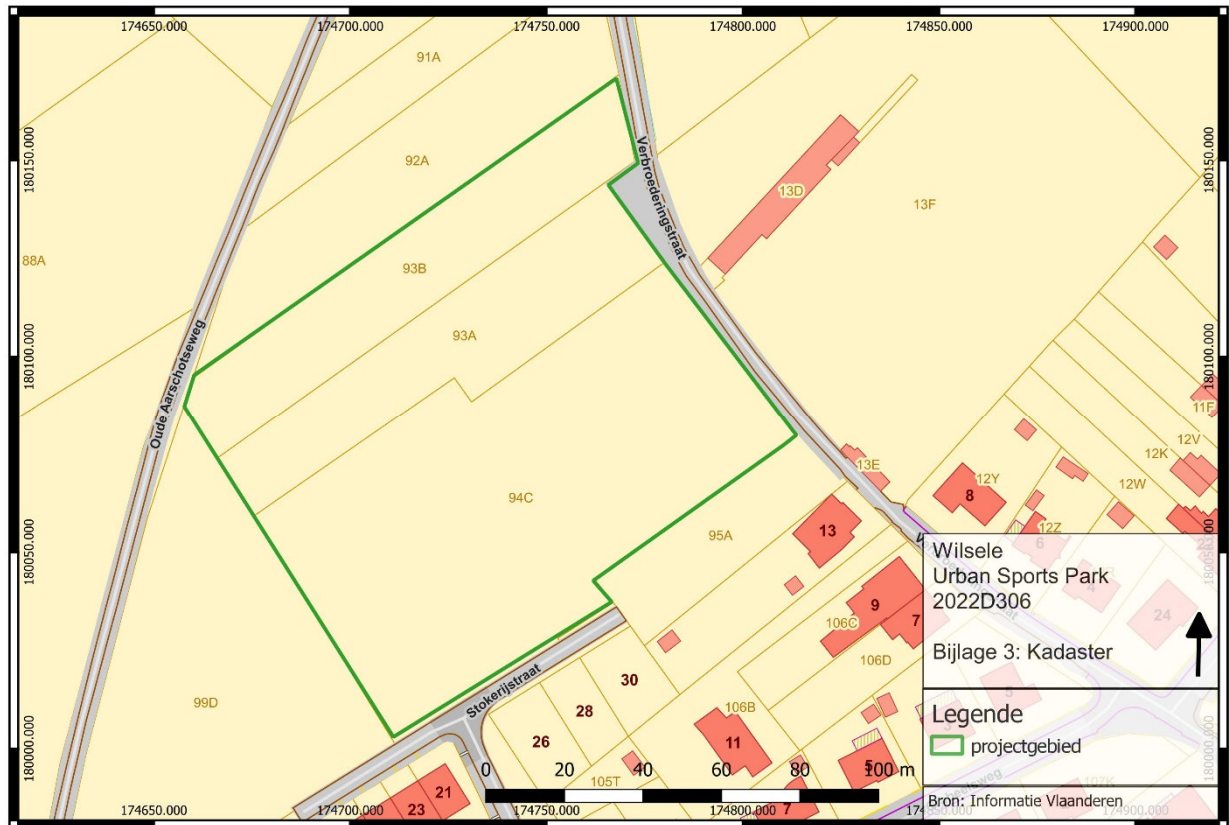
1. Administratieve gegevens

Het projectgebied bevindt zich tussen de Verbroederingstraat, Stokerijstraat en Oude Aarschotseweg te Wilsele, deelgemeente van Leuven (Figuur 1 en Figuur 2). Kadastraal is dit gebied gekend als Leuven, Afdeling 6, Wilsele B93a, 93b en 94c (Figuur 2).

Het terrein bestaat nu uit een voetbalweide en akkers. Op de grens van percelen 39a en 93 ter hoogte van de voetbalweide bevinden zich enkele struiken en bomen (Figuur 3).

Figuur 1: Topografische kaart van Wilsele met projectgebied (© NGI).

Figuur 2: GRB met kadastergegevens. (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 3: Meest recente orthofoto van het projectgebied (bron: Informatie Vlaanderen).

2. Aanleiding onderzoek

2.1. Wettelijk kader

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning. Als de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt en de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. (checken welke grond)

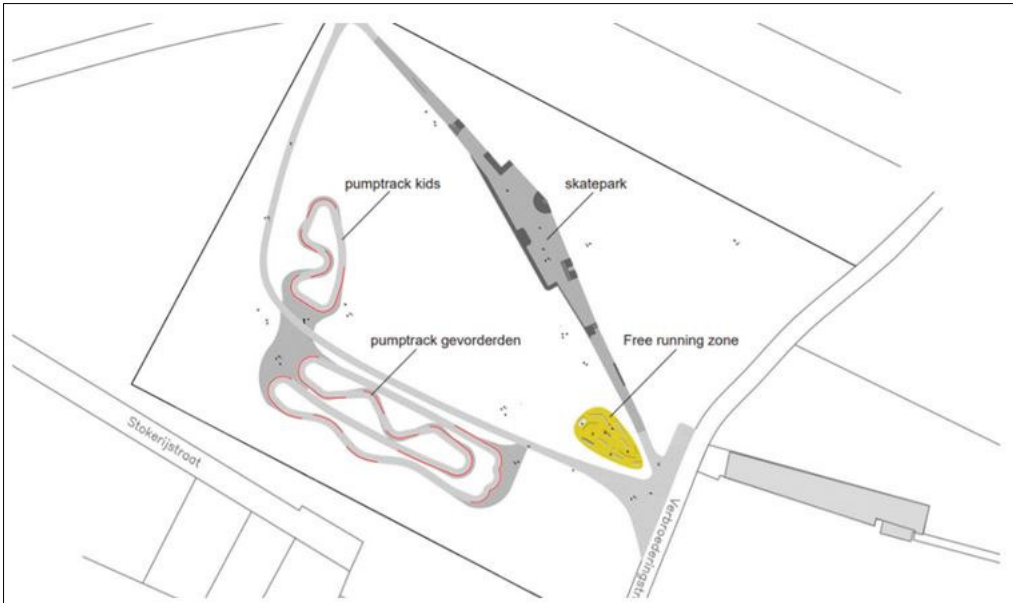
2.2. Geplande werken¹

De geplande werken bestaan uit het aanleggen van een sportpark met plaats voor verschillende sporten (Figuur 4). Het wordt een nieuw buurtpark met twee pumptracks (circuits van bulten en bochten), een skatepark en een freerunningzone met een ondergrond van gegoten rubber met daarop betonnen en stalen elementen (Figuur 5). Er worden wadi's en paden aangelegd, en er vinden reliëfwijzigingen plaats (Figuur 6). De teelaarde zal over het gehele gebied geroerd worden (herbruik ter plaatse). Er zal dus een verstoring plaatsvinden over het gehele terrein. Alle ingrepen zullen een maximale diepte hebben van 50cm onder maaiveld.

Figuur 4: Impressie van het geplande park (© Initiatiefnemer).

¹ Informatie initiatiefnemer.

Figuur 5: Projectgebied met de verschillende sportzones op aangeduid (© initiatiefnemer).

Figuur 6: Inplantingsplan van de geplande werken (bijlage 4b © initiatiefnemer).

3. Onderzoeksopdracht

1.1. Vraagstelling

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op het terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van geplande bodemingrepen.

- *Wat is de archeologische verwachting voor het projectgebied?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?*
- *Is er een archeologische site aanwezig? Wat zijn de kenmerken en de bewaringstoestand ervan? Wat is haar relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*
- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?*

Elk archeologisch vooronderzoek begint met een bureauonderzoek. Na afronding hiervan bepaalt de erkende archeoloog of verder vooronderzoek noodzakelijk is en welke onderzoeksstrategie hiervoor aangewezen is. De keuze van de onderzoeksstrategie wordt bepaald op basis van volgende criteria:

- *Is het mogelijk deze methode toe te passen?*
- *Is het nuttig deze methode toe te passen?*
- *Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief om deze methode toe te passen?*
- *Is het noodzakelijk deze methode toe te passen (kosten-batenanalyse)?*

1.2. Randvoorwaarden

Een deel van de bomen blijft behouden. Deze bomen dienen maximaal beschermd te worden. Dit wil zeggen dat er geen machinale ingrepen in de bodem gebeuren binnen de kroonprojecties/wortelzones van de te behouden bomen.

4. Werkwijze en strategie bureauonderzoek

Alle beschikbare archeologische, historische en landschappelijke informatie over het projectgebied en zijn omgeving wordt verzameld en getoetst aan de geplande werken binnen het gebied. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer.

Het grootste deel van deze archeologienota is gebaseerd op een archeologienota opgemaakt voor de A. Fierensstraat en Verbroederingsstraat, grenzend aan dit terrein. (ID21269)

Archeologische gegevens werden geraadpleegd bij de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), uit de in akte genomen (archeologie)nota's en de gemelde eindverslagen op het loket van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Geografische informatie van de Vlaamse Overheid met betrekking tot landschappelijke en bodemkundige ligging werd geraadpleegd via Geopunt en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Historische informatie werd geraadpleegd via de inventaris van het onroerend erfgoed, publicaties over het onderwerp (zie bibliografie) en via het stadsarchief. Historische kaarten, plannen en (lucht)foto's werden opgevraagd in het stadsarchief van Leuven; via Geopunt: de gebundelde geografische informatie van de Vlaamse Overheid en Cartesius: de databank met historische kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Deze kaarten, plannen en luchtfoto's werden waar mogelijk geëvalueerd om een zicht te krijgen op het landgebruik van het projectgebied door de eeuwen heen. De kadastragegevens werden ontleend aan de cadgisviewer van de federale overheid.

Alle beschikbare informatie werd in een tekst gegoten en geïllustreerd door kaarten waar nodig. De kaarten werden gemaakt met Qgis. Op basis hiervan werd aan de hand van bovenvermelde onderzoeksvragen geëvalueerd of verdere stappen in het onderzoekstraject noodzakelijk zijn.

Er werd geen advies van specialisten en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen.

Hoofdstuk 2: Assessmentrapport

1. Landschappelijke ligging

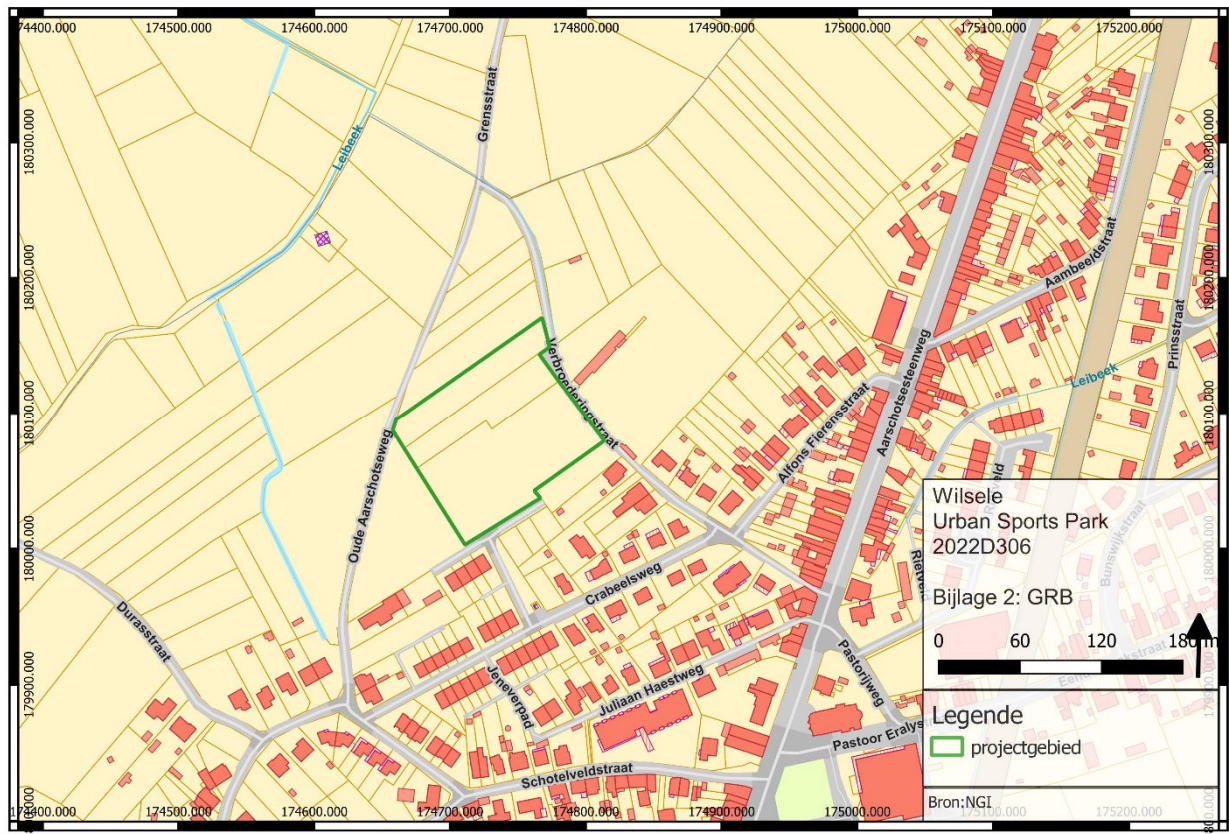
Het projectgebied bevindt zich tussen de Verbroederingstraat, Stokerijstraat en Oude Aarschotseweg te Wilsele, deelgemeente van Leuven (Figuur 7). Het terrein bestaat nu uit een voetbalweide en akkers (Figuur 3). Op de grens van percelen 39a en 93 ter hoogte van de voetbalweide bevinden zich enkele struiken en bomen.

Wilsele bevindt zich op het Brabants leemplateau van Midden-België, waarin de Dijle en haar bijrivieren zich diep insneden (Figuur 8). Het projectgebied bevindt zich in het Dijledal op de iets hoger gelegen gronden op ca. +14,30m TAW. Het gaat om een vrij vlak terrein (Figuur 9), een hoogteverloop van het projectgebied is dus weinig relevant en wordt niet afgebeeld. De Leibeek bevindt zich minder dan 100m ten westen van het projectgebied (Figuur 7). De Dijle bevindt zich zo'n 500m ten westen van het projectgebied (Figuur 8).

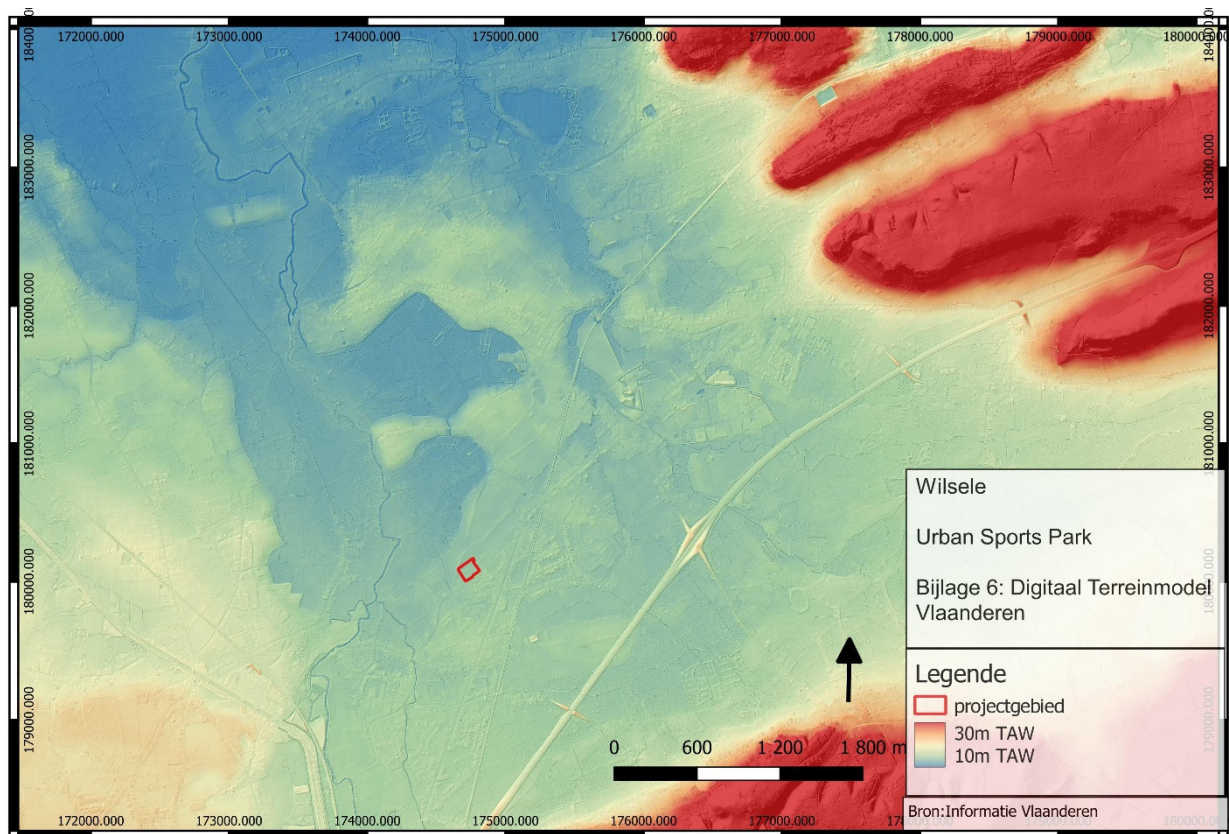
De Dijlebeemden tussen Wijgmaal en Haacht bevatten nog sporen van meerdere paleomeanders. Het zijn bochtige stroken vochtig of venig alluvium die qua afmetingen en straal te onderscheiden zijn van de hoefijzervormige vrije meanders uit een recent verleden. De paleomeanders daarentegen dateren uit het Laatglaciaal.² Ten noordoosten van het projectgebied zijn er zo'n twee paleomeanders aanwezig, deze zijn duidelijk te herkennen op het DTM (Figuur 8). Het projectgebied bevindt zich op minder dan 200m van de zuidelijke buitenoever van één van deze paleomeanders (Figuur 9).

Op de potentiële bodemerosiekaart per perceel van 2021 zijn de betrokken percelen gekarteerd als verwaarloosbaar en zeer laag (Figuur 10).

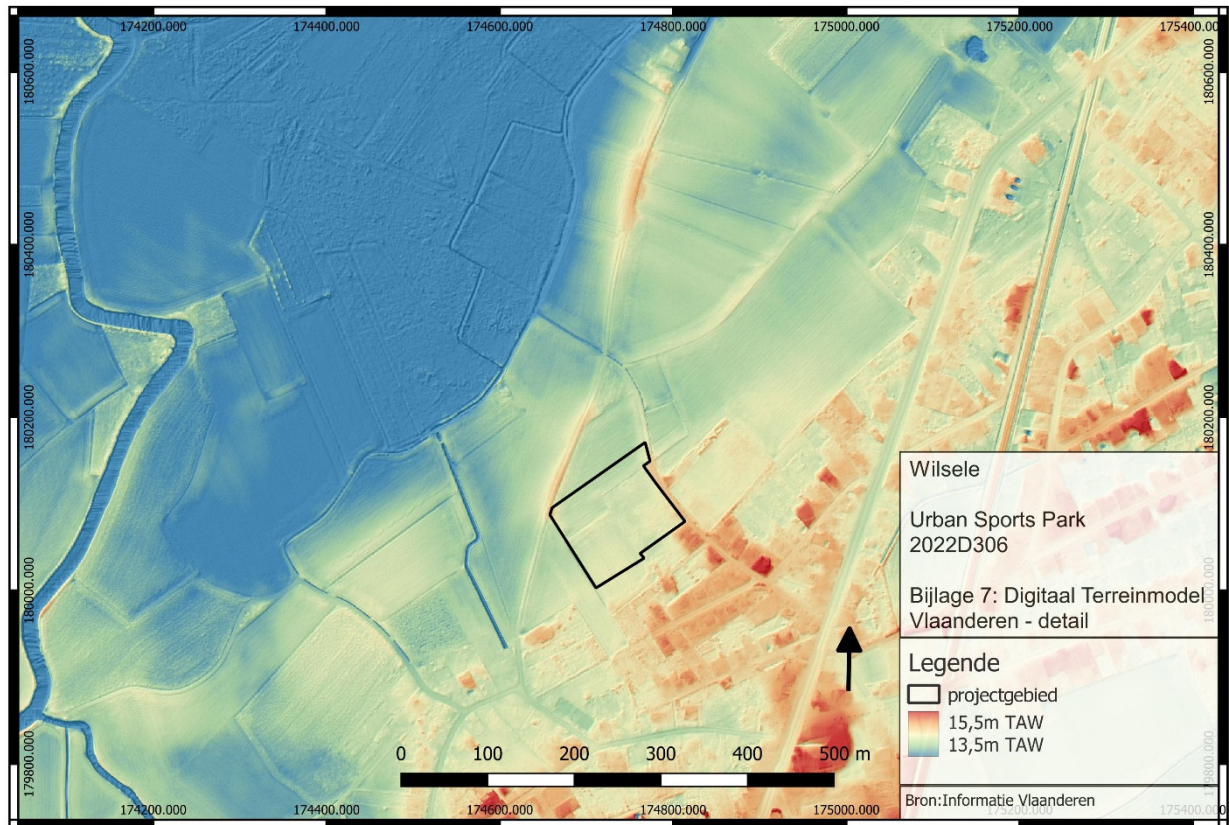
² CAI Locatie 1051.

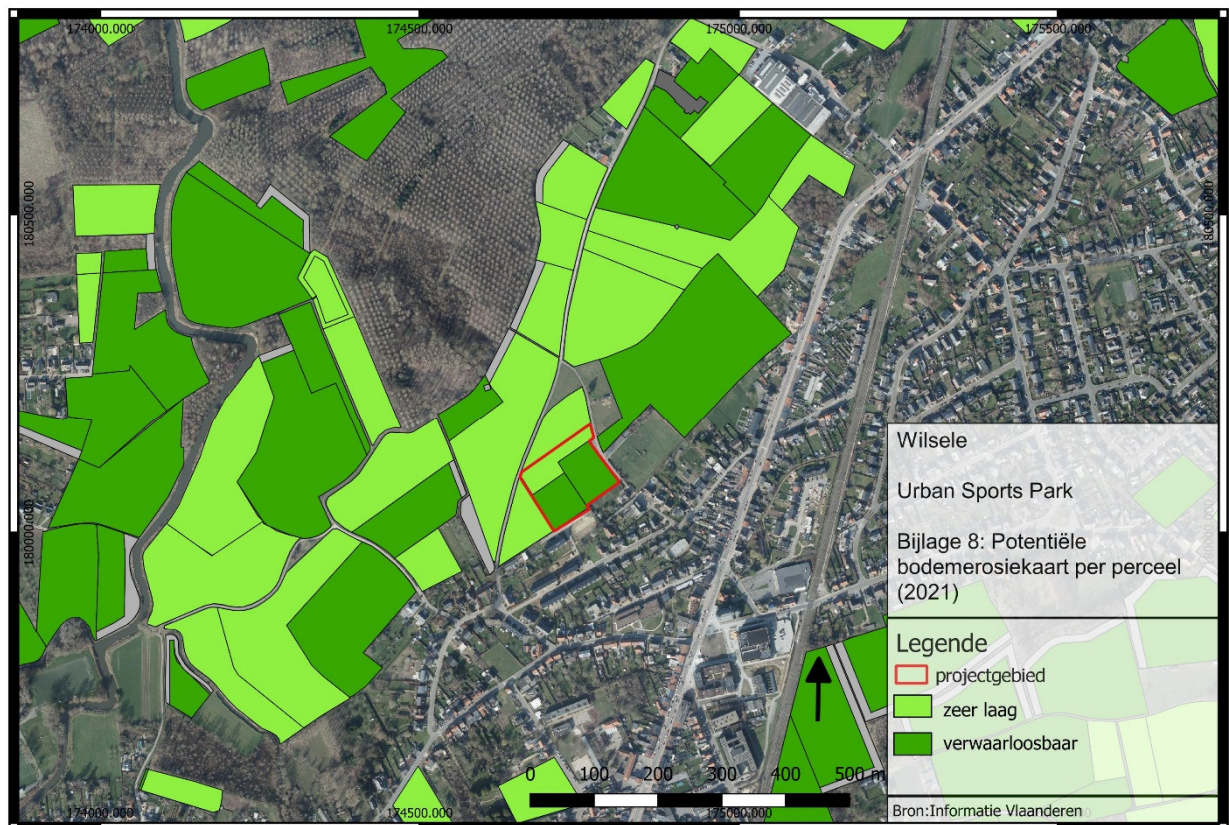
Figuur 7: GRB met projectgebied (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 8: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 9: Digitaal Terreinmodel van projectgebied en omgeving (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 10: Potentiële bodemerosie per perceel (bron: Informatie Vlaanderen).

Volgens de Tertiair geologische kaart bevindt het projectgebied zich ter hoogte van het lid van Wemmel, een lid van de Formatie van Maldegem (Figuur 11 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Dit zijn afzettingen van grijs tot groen fijn kleihoudend, glauconiethoudend zand met een basisgordel van *Nummulites wemmelensis*. Net ten zuiden van het gebied bestaat de ondergrond uit de Formatie van Lede: lichtgrijs fijn kalk- en fossielhoudend³ zand. Soms bevinden zich er kalksteenbanken in. De formatie kan soms glauconiethoudend zijn. Volgens de kaart 'tertiair isohypsen top' bevindt de top van het tertiair zich hier rond de +5m TAW⁴ dat is iets minder dan 10m onder het huidige maaiveld. De dikte van het quartair dek kan sterk variëren op enkele meters afstand in de Leuvense regio, dus ook hier kan dit niet helemaal accuraat zijn.⁵ Op het contact van de tertiaire ondergrond met een quartaire deklaag wordt hier meestal een grindafzetting aangetroffen.⁶

Op het kaartblad van de Quartair geologische kaart bevindt het projectgebied zich ter hoogte van leem en zandige leem van Rotspoel (Figuur 12: lichtblauw (12)). Verschillende leempakketten werden door de wind afgezet tijdens de verschillende ijstijden. Het oudste pakket, de Henengouwenleem werd afgezet tijdens de voorlaatste ijstijd (Saale: 238 000 – 128 000 jaar geleden). Deze zandige leem vertoont een bandstructuur met rode, beige en lichtgrijze kleuren. Hierop werd de iets grijzere Haspengouwleem afgezet tijdens de laatste ijstijd (Weichsel: 116 000 – 11 600 jaar geleden). In de koude maar vochtige Midden-Weichsel werd de leem door smeltwater en hellingsprocessen bewerkt, waardoor men meestal een afwisseling van leem- en zandafzettingen kreeg. In het finale stadium van de laatste ijstijd zette zich de Brabantleem af, een bruine korrelige leem.⁷

In het holoceen (huidige tussenijstijd) raakten de valleien en hellingen in de Leemstreek door (wind)erosie en afspoeling opgevuld met colluvium.

Op de bodemkaart is het plangebied gekarteerd als Ldc (Figuur 13). Ldc-bodems zijn matig natte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.⁸

Bij proefsleuvenonderzoeken vlakbij het projectgebied (Figuur 13), aan de Schotelveldstraat (2017 - ID5260)⁹ (Figuur 14) en de Pastorijweg (2013)¹⁰ (Figuur 15) werd een bodemopbouw aangetroffen overeenkomstig de verwachting op basis van bodemtype Ldc. Het archeologisch vlak bevond zich aan de Schotelveldstraat op ca. 70cm onder maaiveld. Aan de Pastorijweg lag het archeologisch vlak tussen 25 en 70cm onder maaiveld: afhankelijk van de dikte van plaatselijke ophogingslagen. Bij een proefsleuvenonderzoek net ten zuiden van het projectgebied voor de aanleg van de Stokerijstraat (2016 - ID2185) (Figuur 13) was de bodemopbouw niet zo goed bewaard. Hier was de B-horizont niet aanwezig.¹¹

³ Nummulites variolarius.

⁴ DOV bodemverkenner.

⁵ Goossens. 2007. p.19-23.

⁶ Goossens. 2007. p.25.

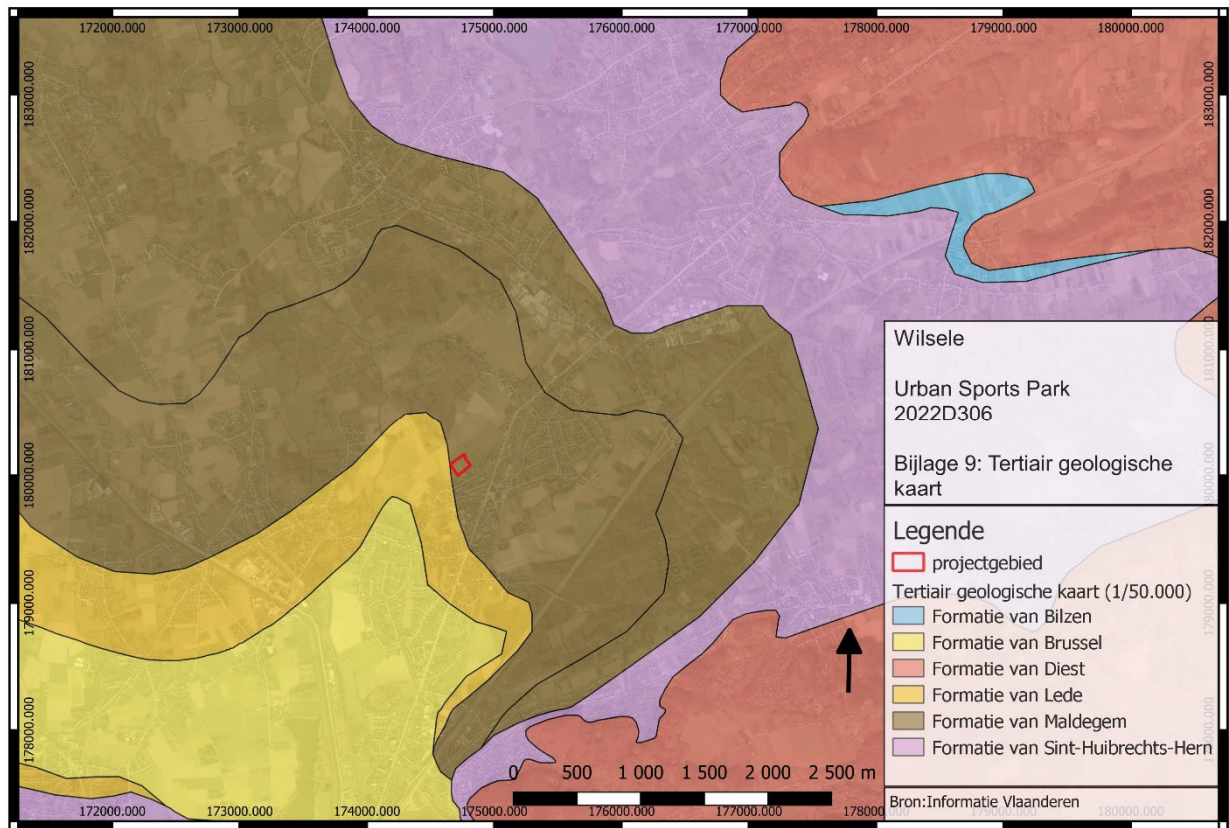
⁷ Simons, De Nutte, Deville en Houbrechts 2017.p.14-18.

⁸ <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>

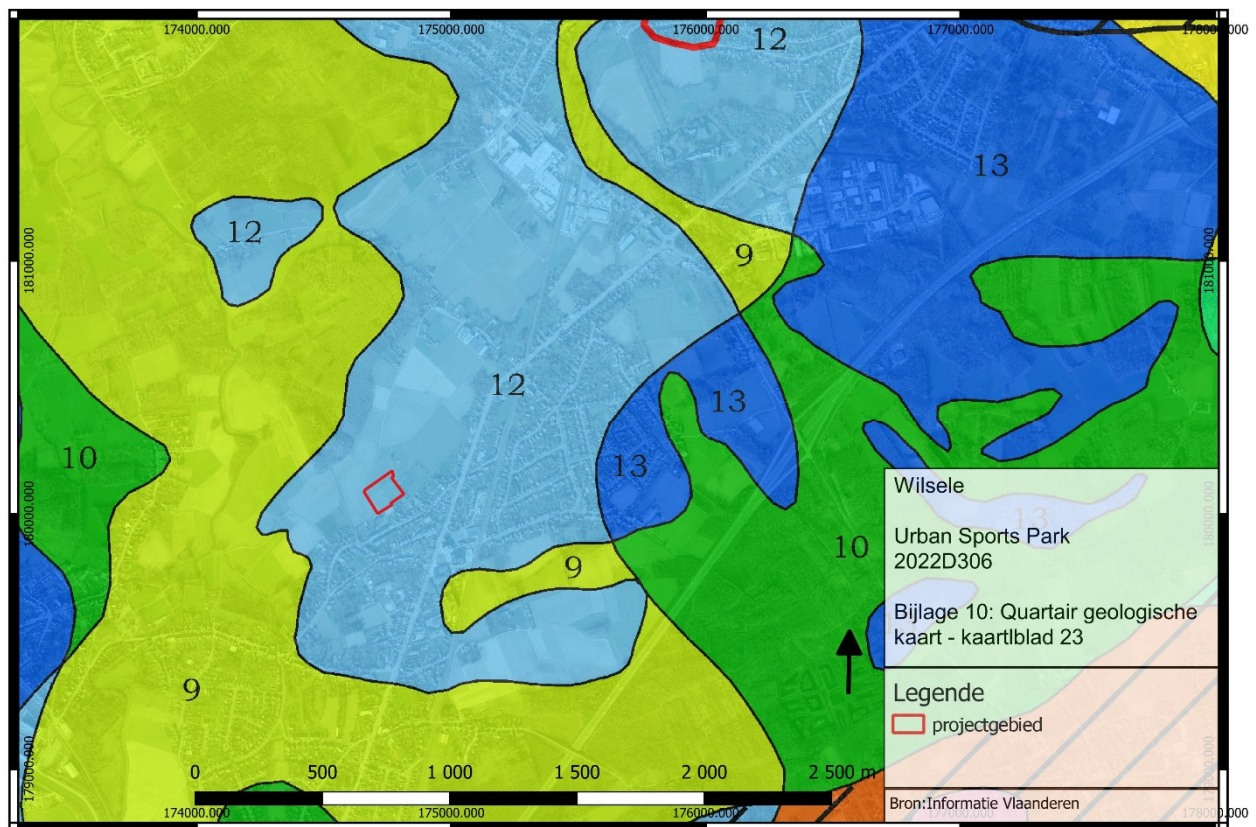
⁹ De Raymaeker & Cousin 2017.

¹⁰ Van de Staey & Steegmans 2013.

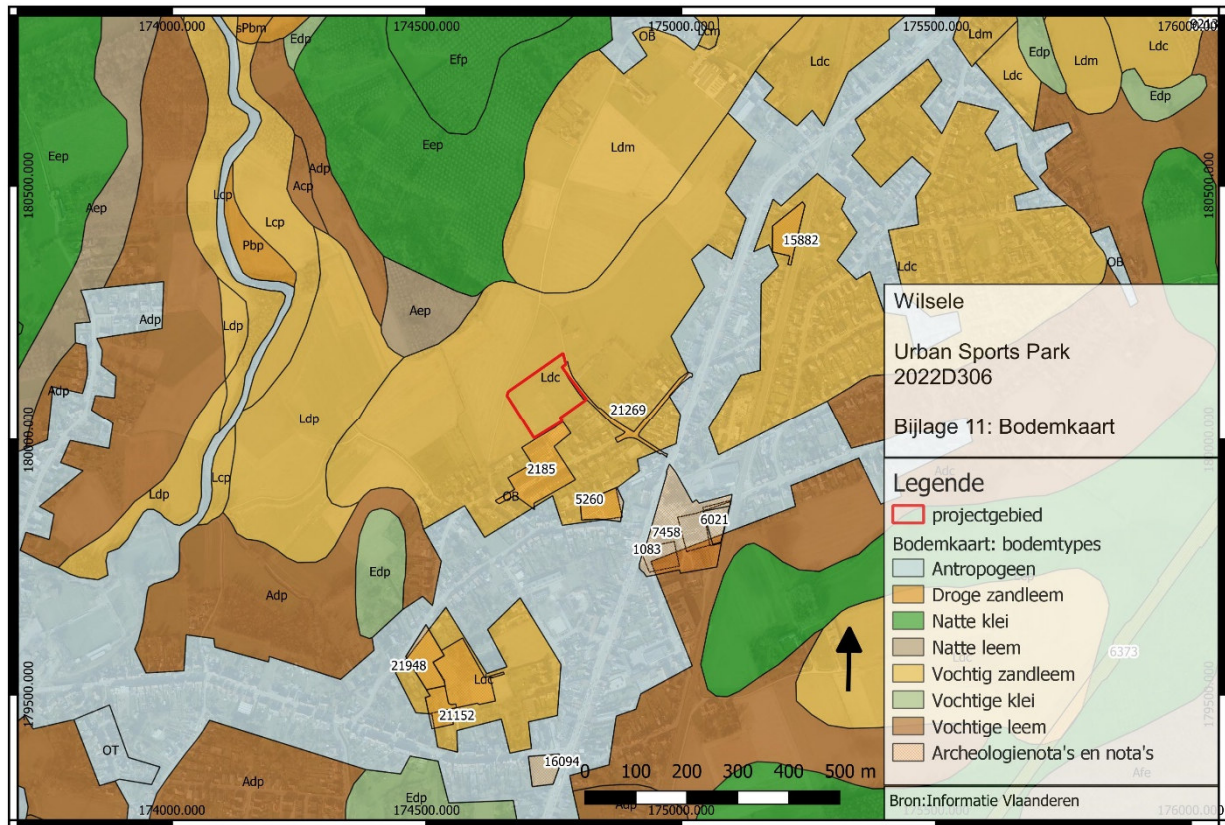
¹¹ De Raymaeker & Smeets 2017.

Figuur 11: Tertiair geologische kaart (bron: Informatie Vlaanderen).

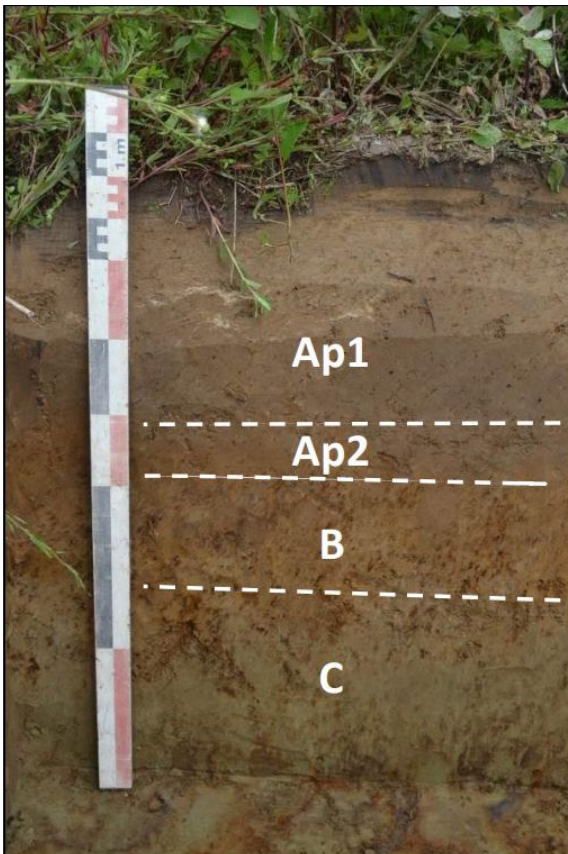
Figuur 12: Quartair geologische kaart (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 13: Bodemkaart van het projectgebied en omgeving (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 14: Bodemprofiel van het onderzoek aan de Schotelveldstraat met een zandleembodem met gevlekte B horizont (bron: Studiebureau Archeologie: Nota ID5260).

Figuur 15: Bodemprofiel van het onderzoek aan de Pastorijweg met een zandleembodem het gevlekte B-horizont (bron: Van de Staey I. & Steegmans 2013).

2. Historisch kader

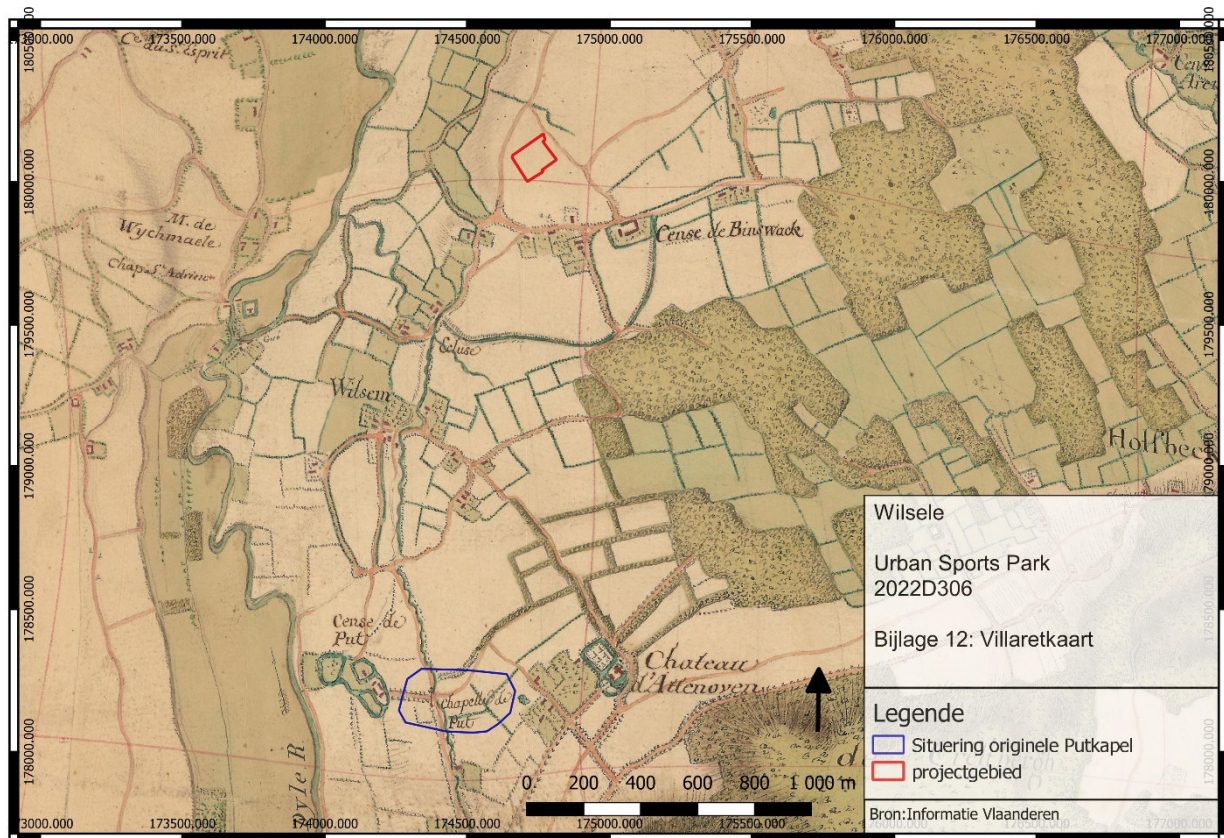
2.1. Historische situering van Wilsele-Putkapel

De gemeente Wilsele kende eeuwenlang één parochie: de Sint-Martinusparochie. Een schepenzegel uit 1298 bevestigt het bestaan van deze parochie vanaf deze datum, maar vermoedelijk ontstond de parochie al in de loop van de 10de eeuw. Deze parochie bevindt zich net ten noorden van het centrum van Leuven. Ten noorden hiervan bevindt zich Wilsele-Putkapel.

Putkapel verwijst naar een kapel van het domein Puthof. Het domein bevond zich iets ten westen van de steenweg en betrof een site met walgracht ter hoogte van huidig beschermd monument domein Puthof, zo'n 2 km ten zuiden van het projectgebied (Figuur 16).¹² Het hof was een pachthoeve. De eerste vermelding van dit hof als Putte, heerlijkheid in bezit van Jan van Putte, heer van Wilsele, dateert van 1312. De kapel van dit domein, de Putkapel was gewijd aan Sint-Agatha en deed dienst als kerk en later parochiekerk voor de inwoners van Wilsele-Putkapel.

De Aarschotsesteenweg werd in de tweede helft van de 18de eeuw aangelegd en verbond Leuven met Aarschot en doorkruiste het grondgebied Wilsele. Door deze steenweg kreeg het Wilsele langs deze steenweg, Wilsele-Putkapel, meer belang. In 1867 werd beslist om een nieuwe kerk, de Sint-Agathakerk, op te bouwen 2 km verderop langs de Aarschotsesteenweg. Deze neogotische kerk werd gebouwd in 1890 en staat tot op heden aan het Sint-Agathaplein aan de Aarschotsesteenweg.

¹² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Domein het Puthof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303059> (geraadpleegd op 26 april 2022).

Figuur 16: Villaretkaart 1745-1748 met projectgebied en locatie Putkapel (bron: Informatie Vlaanderen).

2.2. Cartografische bronnen van het projectgebied en omgeving

Op de Villaretkaart (1745-1748) is het domein van Put en de Kapel van Put ten zuiden van het projectgebied zichtbaar (Figuur 16). De Aarschotsesteenweg is nog niet aangelegd. De Oude Aarschotseweg is wel zichtbaar op deze kaart. Van aan de *Cense de Binswacke* (Bunswijckhof: gelegen ter hoogte van het huidige zwembad van Wilsele) loopt een veldweg richting de Oude Aarschotseweg met een tracé gelijkaardig aan dat van de huidige Verbroederingsstraat. Bij georeferentie ligt de weg niet exact op dezelfde plaats als de huidige straat, maar richting en verloop doen vermoeden dat het om een voorloper van de straat gaat. Ter hoogte van het projectgebied staat niets ingetekend.

Op de kaart van Ferraris (1771-1778) (Figuur 17), een dertigtal jaar later, is de Aarschotsesteenweg wel afgebeeld en duidelijk zichtbaar als een brede steenweg met bomen langs. Ook de Oude Aarschotseweg is zichtbaar. Het gebied is gekarteerd als akkers. De veldwegen zichtbaar op de kaart van Villaret werden hier niet afgebeeld. Op een kaart van 1785 (Figuur 18)¹³ is de Aarschotsesteenweg zichtbaar als een brede steenweg met bomen. Hierop is ook de *oude baene van Loven naar Aerschot* (huidige Oude Aarschotseweg) duidelijk afgebeeld. Tussen beide wegen

¹³ AGR, Cartes et plans manuscrits, I, nr. 2416 *Carte de la partie du village de Wilsel, située à l'est du canal de Louvain; dressée, en novembre 1785, par C.-J. Everaert, géomètre juré, pour servir à un procès entre les gens de loi de Wilsel et de Put contre le chapitre de St- Pierre, à Louvain.*

zijn (zoals op de Villaretkaart) twee veldwegen zichtbaar die een tracé hebben dat sterke gelijkenissen vertoont met de tracés van de huidige A. Fierensstraat en Verbroederingsstraat. Ter hoogte van het projectgebied staat niets ingetekend, er zullen zich hier geen woningen of hoven hebben bevonden.

In de Atlas der buurtwegen (1841: Figuur 19) en op de kaart van Popp (1842-1879: Figuur 21) staan ter hoogte van het projectgebied 5 percelen ingetekend. Het meest noordelijke perceel 93 was toen nog één perceel; op dit moment zijn dat er twee: 93a en 93b. (Figuur 2). Het huidige zuidelijke grote perceel 94c was toen opgesplitst in verschillende percelen: een breed perceel aan de straatkant (94) (huidige voetbalveld) en 3 noordwest-zuidoostgerichte percelen (96-98). Deze drie percelen liepen nog verder door ten zuiden van het projectgebied. Op de kaart van Popp wordt de Verbroederingsstraat de *Schotelveld Weg*¹⁴ genoemd. Op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) staat er niets aangeduid ter hoogte van het projectgebied (Figuur 20).

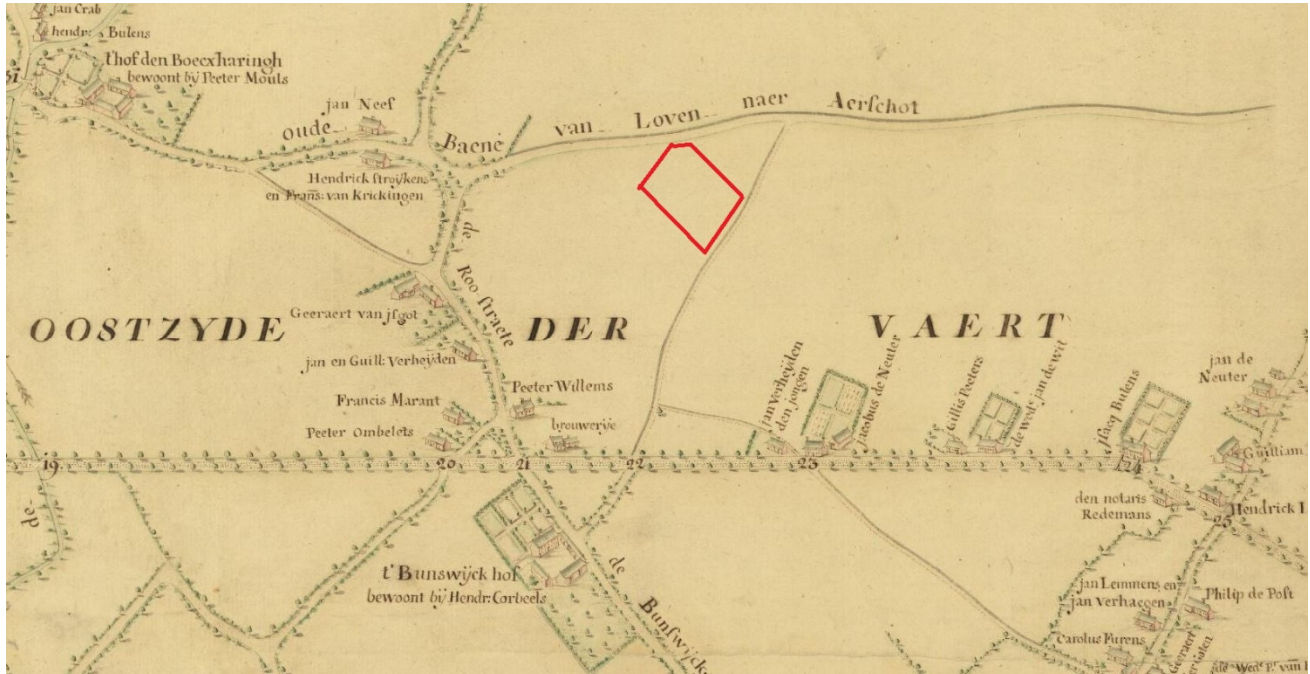
Op een luchtfoto van 1952 (Figuur 22) is zichtbaar dat de percelering nog gelijkaardig is: het gaat nog steeds om twee noordelijke percelen en het onderste opgesplitste perceel, het is niet duidelijk of er op dat moment nog 5 percelen zijn, of al een deel werd samengevoegd. Vanaf de luchtfoto van 1971 wordt er een voetbalveld aangelegd aan de overzijde van de Verbroederingsstraat (Figuur 23). Het lijkt erop dat er nog geen voetbalveld was op het projectgebied, maar dit is niet helemaal duidelijk. Op de luchtfoto van 1979-1990 is met zekerheid vast te stellen dat er zich een voetbalveld op het terrein bevindt (Figuur 24). In 2016 werd gestart met de werkzaamheden voor de aanleg van de wijk (o.a. Stokerijstraat) ten zuiden van het projectgebied.¹⁵

¹⁴ In tegenstelling tot iets zuidelijker de Schotelveldstraat die tot op vandaag nog Schotelveldstraat heet.

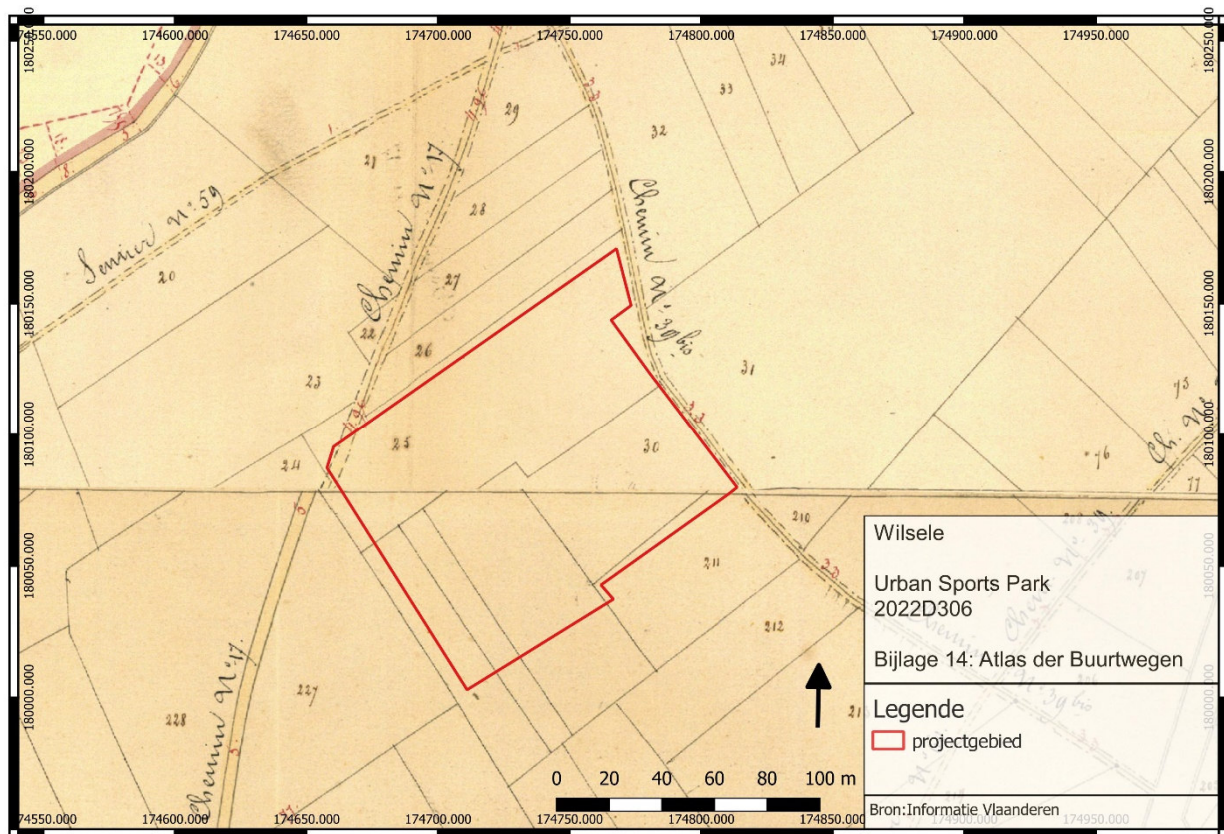
¹⁵ De Raymaecker & Smeets 2017.

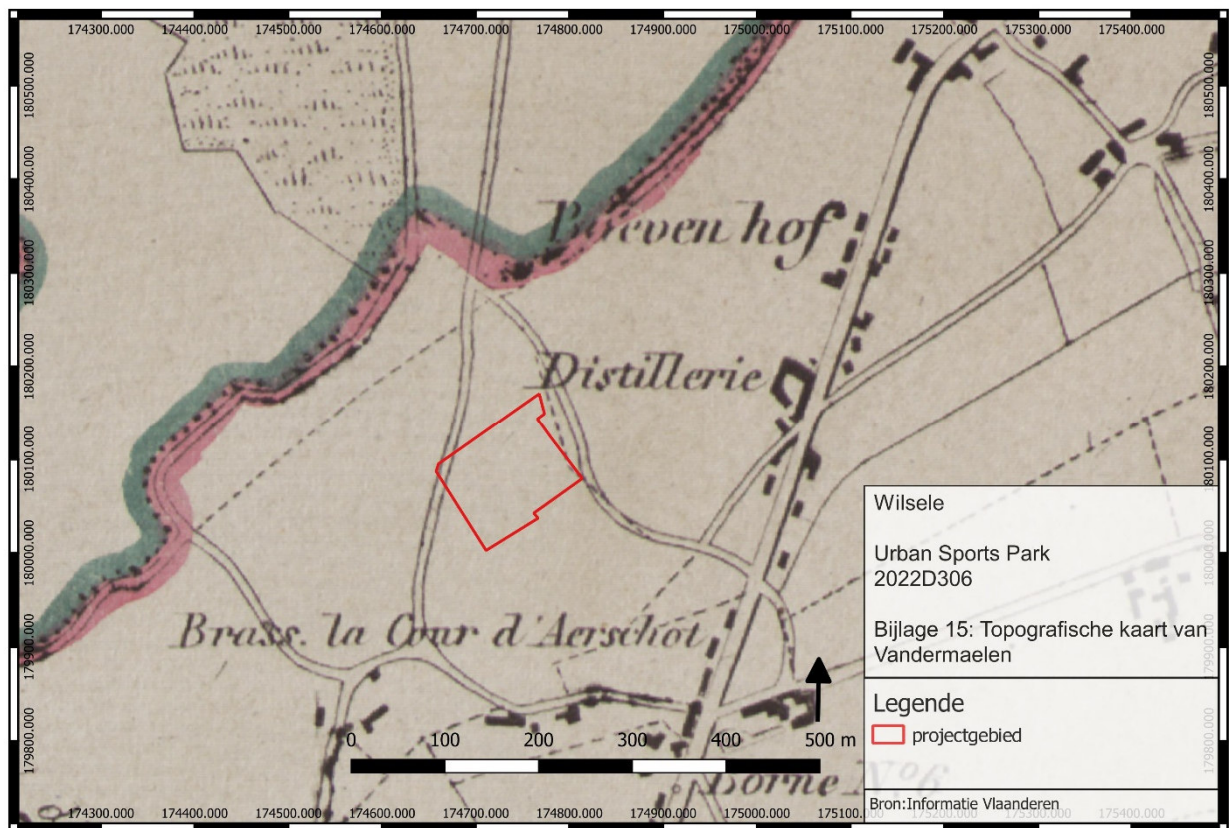
Figuur 17: Ferrariskaart (1777) met projectgebied (bron: Informatie Vlaanderen).

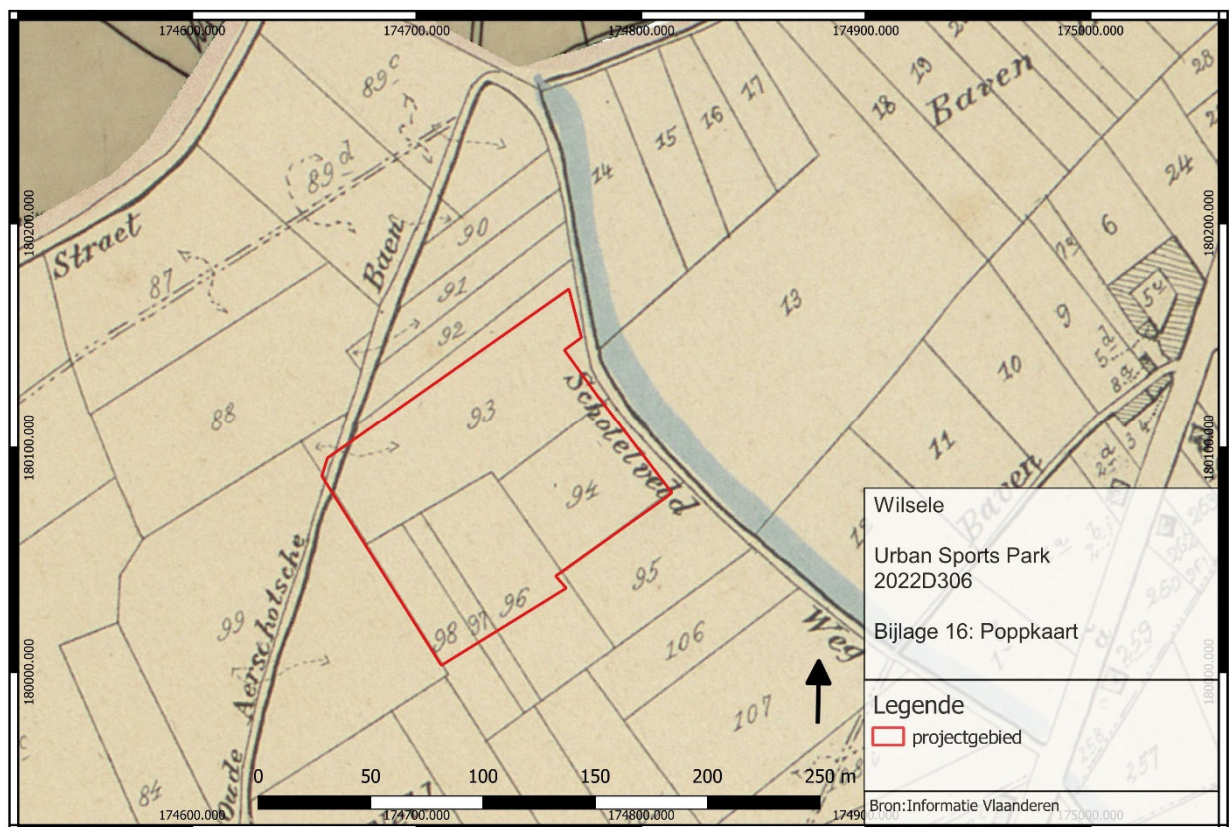
Figuur 18: Kaart uit 1785 met situering van het projectgebied (© Rijksarchief).

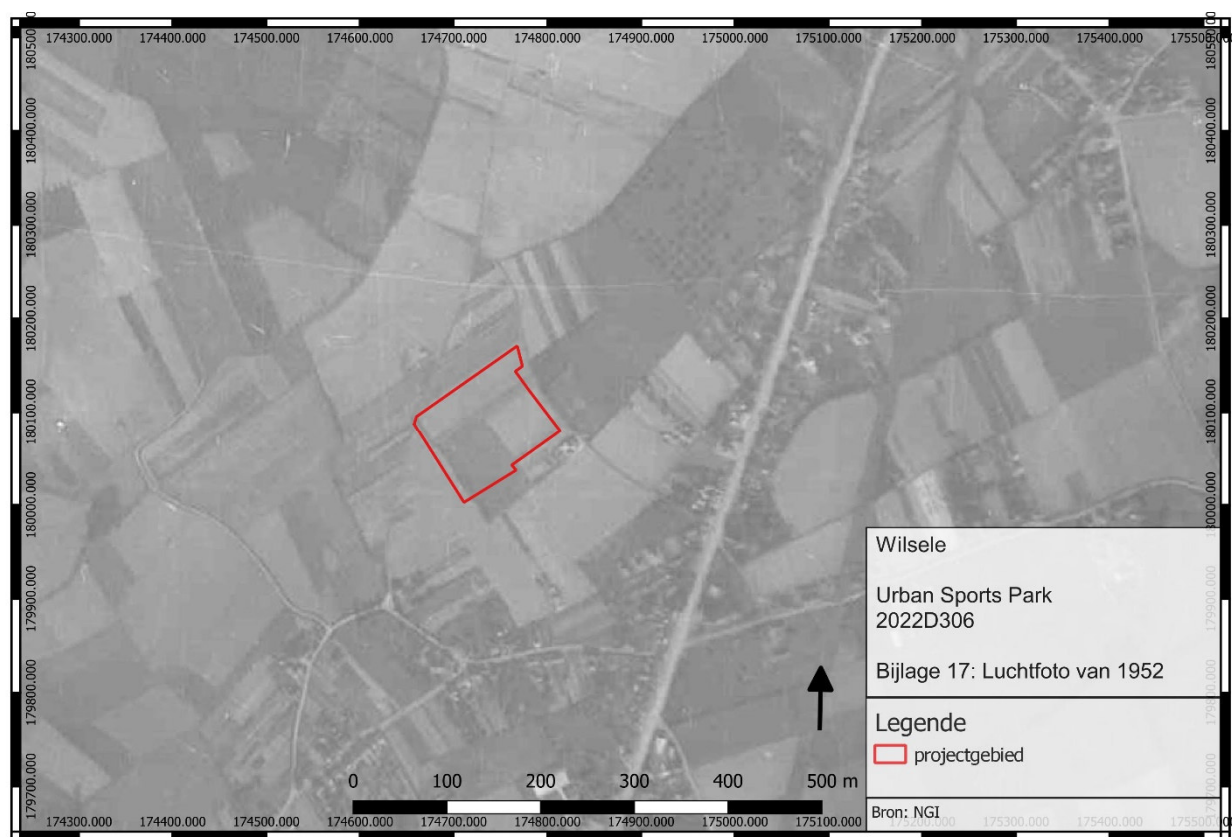
Figuur 19: Atlas der buurtwegen (1841) (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 20: Topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) (bron: Informatie Vlaanderen).

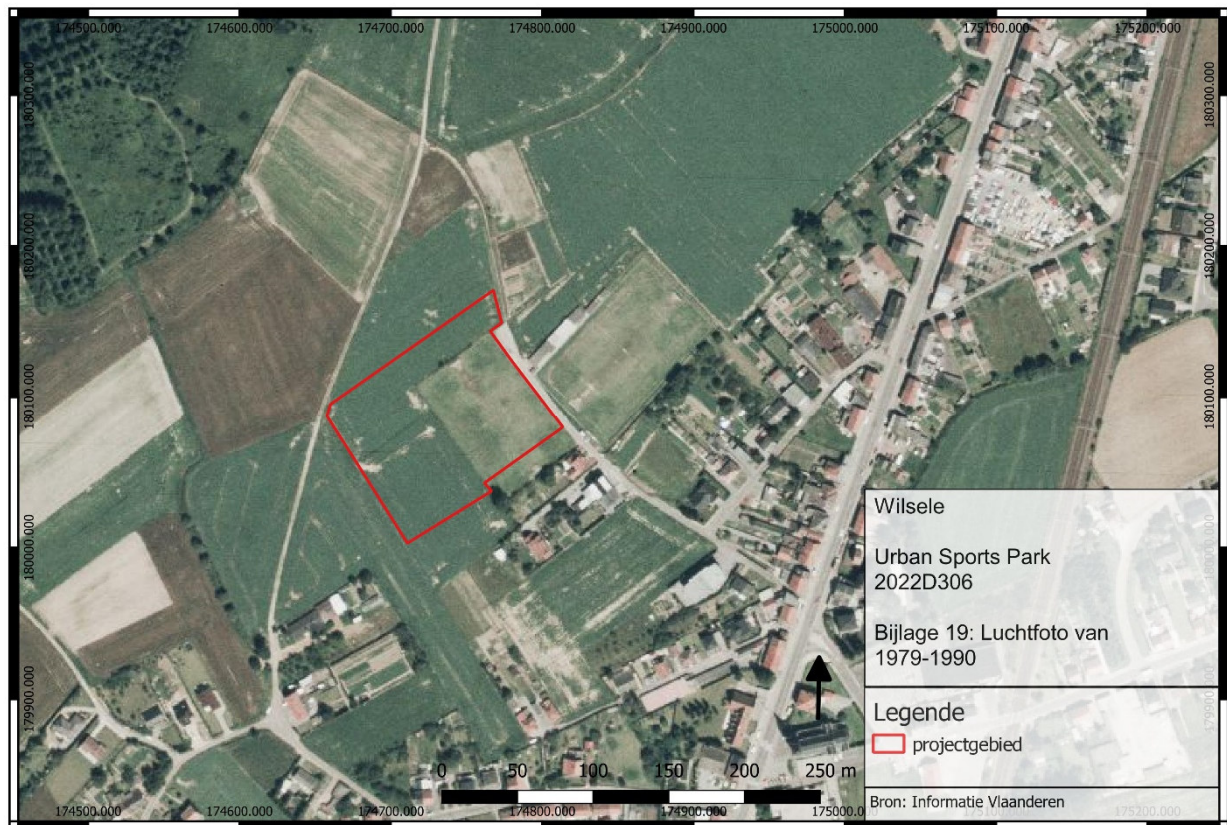
Figuur 21: Poppkaart (1842-1879) (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 22: luchtfoto van 1952 (bron: NGI).

Figuur 23: Orthofoto van 1971 (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 24: Orthofoto van 1979-1990 (bron: Informatie Vlaanderen).

3. Archeologisch kader

3.1. Archeologisch onderzoek in de buurt van het projectgebied

Ter hoogte van het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Wel werden er verschillende archeologische (bureau)onderzoeken uitgevoerd in de buurt van het projectgebied. De resultaten van deze onderzoeken werden geraadpleegd via de CAI¹⁶ en de (archeologie)nota's waarvan akte werd genomen (Figuur 25).

Net ten zuiden van het projectgebied bij de aanleg van onder andere de Stokerijstraat werd in 2016 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij geen relevante sporen werden aangetroffen. De bodemopbouw was hier slecht bewaard. Er werd een archeologienota met ID 2185 opgesteld.¹⁷

¹⁶ De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden. <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

¹⁷ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2185>

(Figuur 26) Daar ten zuiden van, aan de Schotelveldstraat werd ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (nota ID 5260 + CAI Locatie 218108). Hierbij werden sporen uit de volle-late middeleeuwen tot Nieuwe Tijd aangetroffen, mogelijk geassocieerd met een achtererf van bewoning aan de Aarschotsesteenweg. (Figuur 26) Er werden ook enkele losse vondsten silexafslagen en -chip aangetroffen. Het archeologisch vlak bevond zich zo'n 70cm onder het maaiveld. Wegens het beperkte kenniswinstpotentieel werd geen verder onderzoek uitgevoerd.¹⁸

Bij een proefsleuvenonderzoek aan de Pastorijweg (vlakbij Sint-Agathakerk), ten zuidoosten van het projectgebied werd een bodemopbouw met een goede bewaringstoestand aangetroffen. Het archeologisch vlak bevond zich tussen 25 en 75cm onder maaiveld. Er werden over het gehele gebied slechts 8 sporen aangetroffen, waarvan 2 greppels. De overige 6 sporen waren houtskoolrijke sporen zonder vondsten en hieraan kon geen interpretatie gekoppeld worden. Omwille van dit kleine aantal sporen zonder interpretatie werd er geen verder onderzoek uitgevoerd.¹⁹

Voor het gebied ten zuiden van het projectgebied aan de Sint-Agathakerk en de voormalige zwembadsite werden verschillende archeologienota's opgesteld. ID 1083, ID 6021 (+ nota ID 7423) en ID 7458 (Figuur 26). ID 1083 betrof een archeologienota ter hoogte van het huidige wooncomplex ter hoogte van Broekhout. Omdat bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kon aantonen werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in september 2016. Er werden 4 parallelle oost-westgerichte sleuven aangelegd. In de meest zuidelijke sleuf met kijkvenster werden 4 sporen aangetroffen. Deze sporen werden allen gekenmerkt door een redelijk diffuse aflijning met een grijze vulling en een zwarte rand. Er werden twee losse scherven aangetroffen die in de Romeinse periode kunnen geplaatst worden. Mogelijk kunnen ook de sporen in deze periode gedateerd worden, maar dit blijft onzeker. Omdat deze sporen zich aan de zuidrand van het terrein bevonden, de datering onzeker is en een mogelijk opgraving geen potentiële kenniswinst oplevert werd geen verder onderzoek uitgevoerd.²⁰ Archeologienota met ID 6021 werd opgesteld naar aanleiding van de bouw van een open parkeergebouw naast de spoorlijn. Het bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet staven dus er werd een landschappelijk booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (nota met ID 7423). Beide onderzoeken toonden een dikke antropogene ophogingslaag van 1,00m à 1,10m onder het maaiveld aan. In het westen van het projectgebied werden enkele muurstructuren aangetroffen van de historische hoeve die hier stond, ook werden enkele sporen uit de nieuwe en of nieuwste tijd aangetroffen. Er werd vastgesteld dat er geen archeologische site aanwezig was die tot kennisvermeerdering kon leiden en er werd geen verder onderzoek uitgevoerd. Archeologienota met ID 7458 werd opgemaakt naar aanleiding van de herinrichting van het plein en openbaar domein en het vernieuwen van de riolering. Bij een bureauonderzoek werd duidelijk dat de bewaringstoestand van het bodemarchief en de impact van de geplande werken niet tot nuttige kenniswinst zou leiden. Er werd geen verder onderzoek uitgevoerd.

Ten zuiden van het projectgebied op de hoek van de Weggevoerdenstraat en Aarschotsesteenweg werd naar aanleiding van een archeologienota en nota (ID7856 en ID16094) een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (Figuur 26). Er werden natte bodems zonder duidelijke profielontwikkeling geregistreerd, wellicht als gevolg van de natte omstandigheden. Er werden geen archeologische sporen aangetroffen. Losse vondsten van een wrijfschaal en dakpannen uit de Romeinse periode wijzen op Romeinse aanwezigheid in de omgeving.

¹⁸ De Raymaecker, Cousin. 2017. p.25-27.

¹⁹ Van de Staey & Steegmans. 2013. p.9-11.

²⁰ Vander Ginst, Smeets & Yperman 2016. Proefsleuvenonderzoek, p.42-46.

Er werden nog bureauonderzoeken uitgevoerd voor gebieden ten noordoosten (ID10854) en ten zuiden (ID13988, ID19850, ID21152) van het projectgebied (Figuur 26): hier werd telkens vastgesteld dat het om gebieden met een hoog archeologisch potentieel gaat en een landschappelijk booronderzoek en proefsleuvenonderzoek werden geadviseerd in uitgesteld traject. Deze onderzoeken werden grotendeels nog niet uitgevoerd. Enkel het vooronderzoek aan de Oude Aarschotseweg (ID13988-ID21948): werd al uitgevoerd: het landschappelijk bodemonderzoek registreerde AC-profielen over het ganse terrein. Er was geen goede bodembewaring. Bij het proefsleuvenonderzoek werden op één ongedateerde waterput na, geen relevante sporen aangetroffen.

Net ten noorden van het projectgebied aan de Oude Aardschotseweg werden ook enkele metaaldetectievondsten opgenomen in de CAI (ID 226113 en 226114) (Figuur 26).

3.2. Relevante CAI Locaties

Hieronder worden CAI Locaties beschreven die relevant zijn voor het projectgebied omwille van hun nabijheid of gelijkaardige landschappelijke ligging (Figuur 25).

Op de CAI staan in de buurt van het projectgebied vooral prospectievindplaatsen van prehistorisch materiaal (CAI Locaties 344, 786, 264, 1656, 573, 150692). Er werden lithische artefacten aangetroffen van in het finaal-paleolithicum tot in het neolithicum. Ze maken deel uit van het prehistorisch sitecomplex in alluviale context in de Wingevallei (erfgoedobject ID 303008).²¹ De Wingevallei is een vallei met een brede valleivloer waarin zich een reeks van zandige ruggen bevindt langsheen de huidige Winge. In de Wingevallei werden steentijdsporen gevonden van in het midden-paleolithicum, het mesolithicum en het neolithicum. De aangetroffen vindplaatsen wijzen op een bijzonder onderzoekspotentieel, zo werd een mesolithische site aangetroffen in de natte kleigronden aan de rand van de vallei en werden een groot deel van de sites afgedekt door colluvium of alluvium waardoor ze een goed bewaringspotentieel hebben. Daarom werd een deel van dit sitecomplex afgebakend als archeologische erfgoedobject. Erfgoedobject ID 303008 werd ingetekend met als westelijke arbitraire grens de huidige spoorlijn. Aangezien die grens er in het verleden niet was zal ook het gebied ten westen van deze spoorlijn, de vallei van Vunt en Dijle, interessant geweest zijn voor de prehistorische mens. Dit wordt bevestigd door vondsten uit de steentijd op de Kwellenberg (zie hieronder) en de losse vondsten aan de Schotelveldstraat (zie hoger).

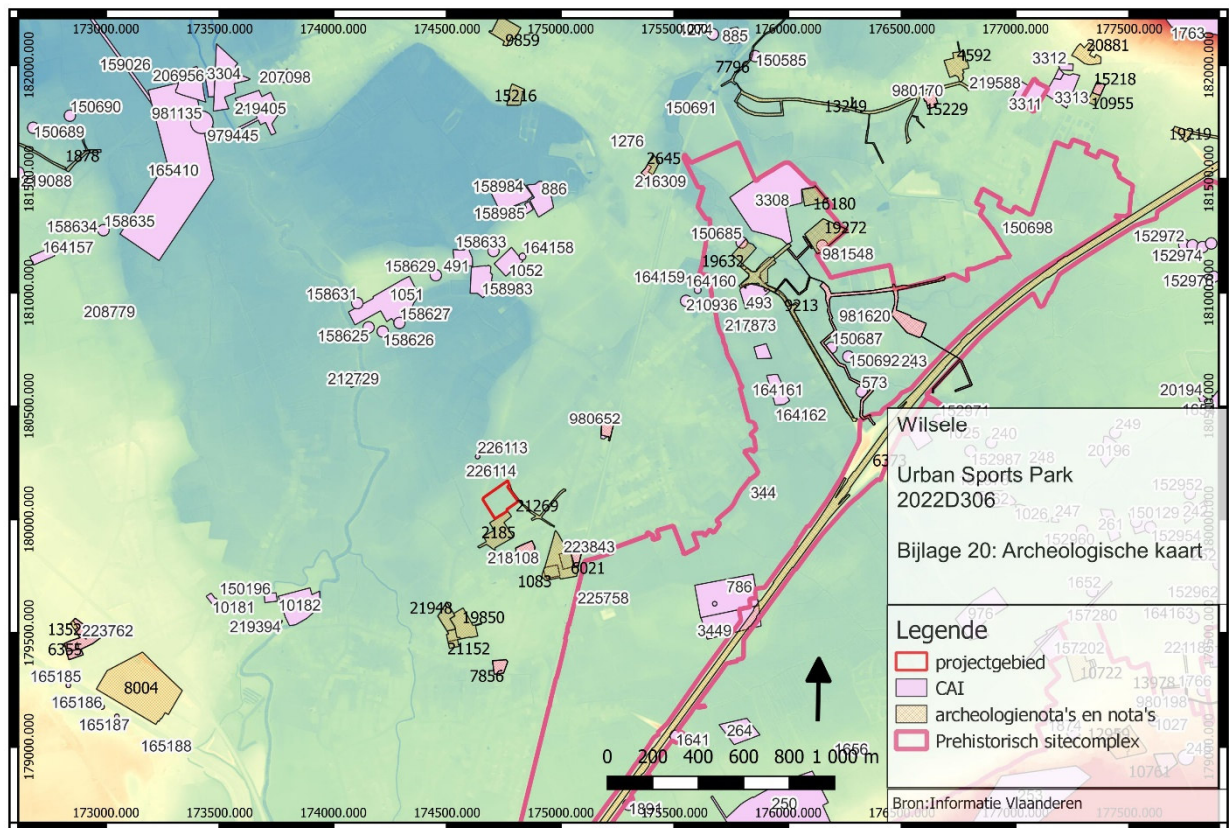
Ten noorden van het projectgebied op een hoger gelegen landtong (Kwellenberg) tussen de laat-glaciale paleomeanders, werden vondsten aangetroffen uit het paleolithicum, mesolithicum, neolithicum en sporen uit de ijzertijd en de Romeinse periode. Deze werden aangetroffen bij veldprospecties en mechanische prospecties (CAI Locaties 1051, 409, 158625, 158626, 158627). Ook op de rand van de laat-glaciale meander werden gelijkaardige vondsten aangetroffen (CAI Locatie 1052). Ook het projectgebied bevindt zich vlakbij een rand van een laat-glaciale meander.

Overige CAI Locaties op de meanderranden verwijzen vooral naar (post)middeleeuwse hoeves of sites met walgracht die op basis van historische en cartografische informatie in de CAI werden geplaatst.

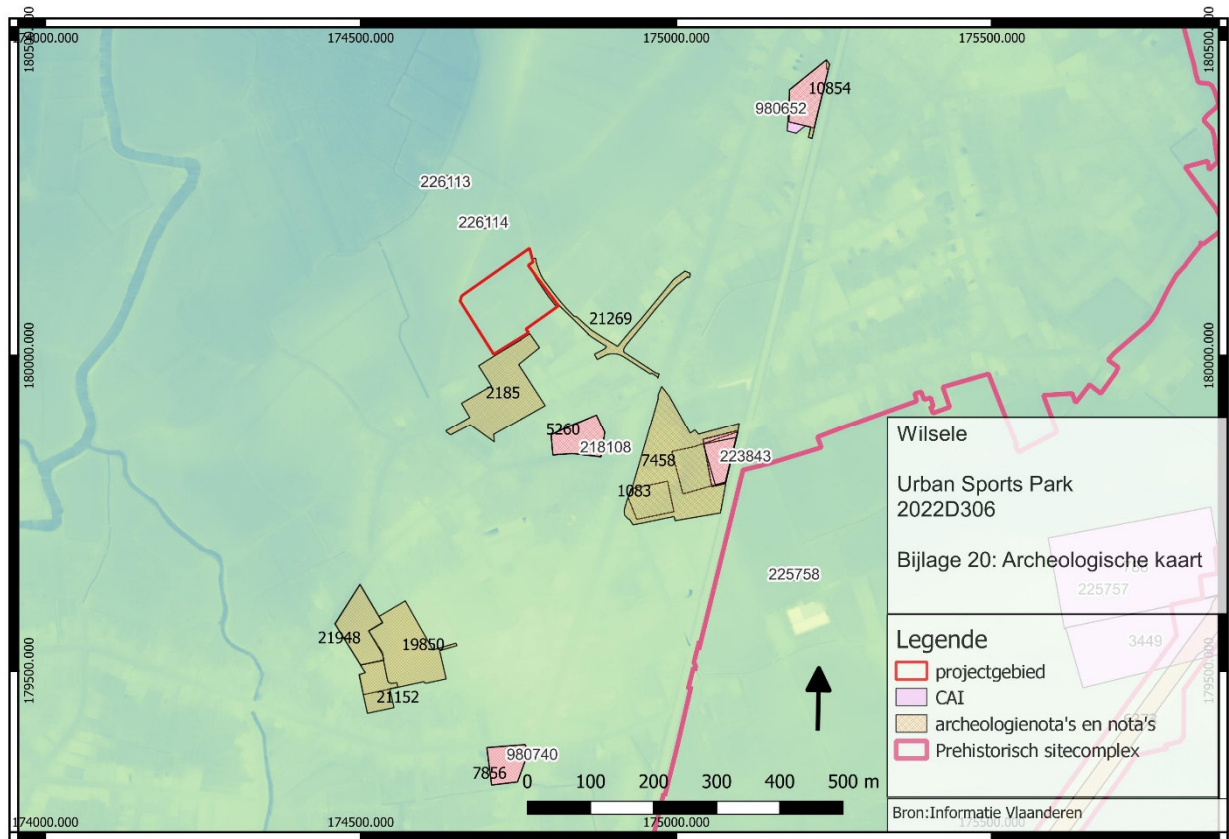
Iets verder van de Dijle, ten zuid- en noordoosten van het projectgebied werden ook sporen uit de ijzertijd en Romeinse periode aangetroffen. Het gaat om bewoningssporen uit de Romeinse periode

²¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019: *Prehistorisch sitecomplex in alluviale context in de Wingevallei* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303008> (Geraadpleegd op 12-08-2019).

(CAI Locatie ID3449), bewoningssporen uit de late ijzertijd (CAI Locatie 164169) en een Romeinse porticus-villa in ijszandsteen (CAI Locatie 493).

Figuur 25: Archeologische kaart van de omgeving op Digitaal Terreinmodel Vlaanderen (bron: Informatie Vlaanderen).

Figuur 26: Archeologische kaart van het projectgebied (bron: Informatie Vlaanderen).

4. Synthese

Het onderzochte gebied bevindt zich op de iets hoger gelegen gronden van het Dijledal aan een buitenoever van een paleomeander op + ca. 14,30m TAW. Het gebied bevindt zich tussen Verbroederingsstraat, Oude Aarschotseweg en Stokerijstraat.

Het gebied bestaat nu uit een voetbalplein en akkers. Het terrein wordt volledig heraangelegd tot Urban Sports Park met twee pumptracks, een skatepark en een freerunningzone. Er worden wadi's en paden aangelegd, en er vinden reliëfwijzigingen plaats. De teelaarde zal over het gehele gebied geroerd worden. Er zal dus een verstoring plaatsvinden over het gehele terrein. Alle ingrepen zullen een maximale diepte hebben van 50cm onder maaiveld.

Cartografische gegevens wijzen erop dat de Verbroederingsstraat en Oude Aarschotseweg teruggaan op oudere wegen die zich hier ten laatste in de 18de eeuw - wellicht vroeger - bevond. Deze wegen doorkruisten landbouwgebied tot in de late 18de eeuw. Het projectgebied was van in de 18de eeuw tot in de jaren 1979-1990 volledig in gebruik als landbouwgrond. In de periode 1979-1990 wordt het voetbalplein aangelegd. De rest bleef tot op de dag van vandaag in gebruik als landbouwgrond.

Archeologische prospecties met ingreep in de bodem toonden een goed bewaard bodemprofiel aan ten oosten en ten zuidoosten van het projectgebied. Het archeologisch vlak werd aangetroffen tussen 25 en 80cm onder maaiveld, afhankelijk van de ophoging en dikte van de teelaarde. Deze prospecties leverden geen grote sporenconcentraties op. Net ten zuiden van het projectgebied (bij de aanleg van o.a. de Stokerijstraat) werd een slechter bewaard bodemprofiel aangetroffen. Er werd een AC-profiel aangetroffen. In de sleuven bevonden zich geen sporen.

Archeologische gegevens tonen aan dat de wijdere omgeving een interessante plek was voor de prehistorische mens van in het paleolithicum tot in het neolithicum. In de buurt van het projectgebied, op de hoger gelegen delen van het Dijledal en op de landtong tussen de paleomeanders van de Dijle werden bewoningssporen uit de Romeinse periode en ijzertijd gevonden. Ook het projectgebied bevindt zich op één van de iets hoger gelegen delen van het Dijledal op de oever van een paleomeander en kan bijgevolg een interessante plaats geweest zijn voor bewoning in de prehistorie, ijzertijd en Romeinse periode.

5. Verwachting archeologisch erfgoed

5.1. Archeologische verwachting

De onderzoeksvragen kunnen als volgt beantwoord worden:

- *Wat is de archeologische verwachting voor het projectgebied?*

Het projectgebied bevindt zich in een archeologisch interessante zone. Landschappelijk gezien bevindt de site zich in de vallei van de Dijle langs een paleomeander uit het laatglaciaal. Archeologische vindplaatsen uit de buurt en van gelijkaardige locaties in het landschap tonen potentieel om prehistorische sites en sites uit de metaaltijden of de Romeinse periode aan te treffen.

- *Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?*

De geplande werken zullen een vernietigende impact hebben op het ganse terrein tot 50cm onder maaiveld.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Wat zijn de kenmerken en de bewaringstoestand ervan? Wat is haar relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

De afwezigheid van een archeologische site kan niet met zekerheid vastgesteld worden. Verder onderzoek is noodzakelijk om deze onderzoeksvragen te beantwoorden.

5.2. Vervolgonderzoek

5.2.1. Onderzoeksdoelen

Omdat de aan-of afwezigheid van een archeologische site niet kon vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek is verder onderzoek nodig. Het doel van het onderzoek is vast stellen of een eventuele archeologische site vernietigd zal worden door de geplande werken.

Als er zich een site in de ondergrond bevindt moet bekeken worden of deze in situ bewaard kan worden of een opgraving van de site noodzakelijk is.

Omwille van de geplande werken is het vooral belangrijk dat de diepte van het eventuele archeologische vlak wordt vastgesteld.

De onderzoeksvragen en onderzoeksdoelen zijn de volgende:

- *Wat is de bodemopbouw?*
- *Is er een begraven profiel of een andere indicatie voor een bewaarde steentijdsite aanwezig? Wat is de bewaringstoestand hiervan.*

- Is er sprake van verstoring van het bodemprofiel?
- Op welke diepte zit het archeologisch vlak?
- Is er voldoende buffer tussen het archeologisch vlak en de geplande werken?
- Zo nee, Is er een archeologische site aanwezig? Maak een plan van aanpak op voor een opgraving.

5.2.2. Afweging onderzoeksmethode

De keuze van de onderzoeksmethode hangt af van het onderzoeksdoel, de vraagstellingen en de onderzoekssituatie.

Hieronder volgt een afweging van de verschillende onderzoeksmethodes op basis van volgende criteria:

- *Is het mogelijk deze methode toe te passen?*
- *Is het nuttig deze methode toe te passen?*
- *Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief om deze methode toe te passen?*
- *Is het noodzakelijk deze methode toe te passen (kosten-batenanalyse)?*

Landschappelijk bodemonderzoek

Dit onderzoek zonder ingreep in de bodem heeft als doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door gerichte staalname door middel van boringen of profielputjes. Het is **mogelijk** en **nuttig** om deze methode toe te passen aan de hand van boringen.

Geofysisch onderzoek

Dit onderzoek zonder ingreep in de bodem heeft tot doel om de ondergrond in kaart te brengen door contrasten in elektrische, elektromagnetische, magnetische of akoestische kenmerken of de resistentie van de ondergrond te meten. Hoewel deze methode **mogelijk** is, is ze hier **niet nuttig**. Sites uit de steentijd kunnen hier moeilijk mee opgespoord worden en ook de exacte diepte van eventuele sporen is hiermee niet gemakkelijk te achterhalen.

Veldkartering

Dit onderzoek zonder ingreep in de bodem heeft als doel relevante indicatoren te zoeken door middel van een visuele inspectie van het terrein. Dit onderzoek is (voor een deel van het terrein) **mogelijk** en **nuttig** en niet overdreven schadelijk. Maar zo'n onderzoek is niet voldoende om de aan- of afwezigheid van een site te staven en moet steeds aangevuld worden met gegevens uit andere onderzoeken. Het is **niet noodzakelijk** om dit type onderzoek uit te voeren.

Verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek

Dit onderzoek met ingreep in de bodem heeft tot doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Deze methode is vooral nuttig om steentijdsites op te sporen. Indien er

indicaties voor een steentijdsite worden aangetroffen bij het landschappelijk bodemonderzoek is dit onderzoek **mogelijk, nuttig en noodzakelijk**.

Proefputten in functie van steentijd

Als er bij een verkennend en waarderend booronderzoek voldoende indicaties worden aangetroffen om een steentijdsite te vermoeden, maar er nog geen programma van maatregelen voor een opgraving kan opgemaakt worden door een gebrek aan informatie, dan is het **mogelijk en nuttig** om dit onderzoek uit te voeren.

Proefsleuven

Dit onderzoek met ingreep in de bodem heeft tot doel uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van het terrein op te graven. In deze situatie is een proefputten- en proefsleuvenonderzoek **mogelijk**. Het onderzoek is **nuttig** om vast te stellen of er zich een archeologische site uit de metaaltijden of Romeinse periode in de bodem bevindt. Indien het landschappelijk bodemonderzoek uitwijst dat er zich een archeologisch vlak binnen de impact van de geplande werken bevindt, is dit onderzoek **noodzakelijk en niet overdreven schadelijk** om vast te stellen of er zich een archeologische site in de ondergrond bevindt en om een programma van maatregelen op te stellen.

De bepalingen voor al deze onderzoeken worden beschreven in het programma van maatregelen dat deel uitmaakt van deze archeologienota.

6. Samenvatting

Het onderzochte gebied bevindt zich op de iets hoger gelegen gronden van het Dijledal aan een buitenoever van een paleomeander op + ca. 14,30m TAW.

Het gebied bestaat nu uit een voetbalterrein en landbouwgrond. Hier wordt een Urban Sports Park aangelegd met twee pumptracks, een skatepark en een freerunningzone. Er worden wadi's en paden aangelegd, en er vinden reliëfwijzigingen plaats. De teelaarde zal over het gehele gebied geroerd worden. Er zal dus een verstoring plaatsvinden over het gehele terrein. Alle ingrepen zullen een maximale diepte hebben van 50cm onder maaiveld.

Cartografische gegevens wijzen erop dat het projectgebied zeker van in de 18de eeuw tot in 1979 volledig in gebruik was als landbouwgrond.

Archeologische gegevens tonen aan dat de wijdere omgeving een interessante plek was voor de prehistorische mens van in het paleolithicum tot in het neolithicum. In de buurt van het projectgebied, op de hoger gelegen delen van het Dijledal en langs de paleomeanders van de Dijle werden bewoningssporen uit de Romeinse periode en ijzertijd gevonden.

Aangezien de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kon vastgesteld worden door het bureauonderzoek dient vervolgonderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek start met een landschappelijk bodemonderzoek (boringen). Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek dient dit onderzoek nog aangevuld te worden met onderzoeken in functie van steentijdsites en/of een proefsleuvenonderzoek.

7. Bijlagen

- Bijlage 1: Topografische kaart
- Bijlage 2: GRB
- Bijlage 3: GRB met kadastragegevens
- Bijlage 4a: Geplande werken: bestaande toestand
- Bijlage 4b: Geplande werken: Nieuwe toestand
- Bijlage 4c: snedes
- Bijlage 5: meest recente orthofoto
- Bijlage 6: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen
- Bijlage 7: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen: projectgebied
- Bijlage 8: Potentiële bodemerosie per perceel
- Bijlage 9: Tertiair geologische kaart
- Bijlage 10: Quartair geologische kaart: kaartblad 24
- Bijlage 11: Bodemkaart
- Bijlage 12: Villaretkaart
- Bijlage 13: Ferrariskaart
- Bijlage 14: Atlas der buurtwegen
- Bijlage 15: Topografische kaart van Vandermaelen
- Bijlage 16: Poppkaart
- Bijlage 17: Luchtfoto van 1952
- Bijlage 18: Orthofoto van 1971
- Bijlage 19: Orthofoto van 19779-1990
- Bijlage 20: Archeologische kaart van de wijdere omgeving op DTM
- Bijlage 21: Archeologische kaart van projectgebied

8. Bibliografie

- De Raymaeker A. & Cousin S. 2017. *Nota: Het uitgesteld vooronderzoek aan Schotelveldstraat te Wilsele* (Archeologienota ID520).
- Goossens E. (o.l.v. Gullentops F. en Vandenberghe N.) 2007, *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 32 Leuven*, Brussel.
- Noens G., Van Baelen A., Verhegge J., Sergant J., Crombé P., Bats M., De Bie M., De Wilde D., Perdaen Y., Van Gils M. & Vermeersch P., 2021, *Onderzoeksbalans archeologie in Vlaanderen. Versie 2, 19/05/2021: mesolithicum*, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 188, Brussel.
- Simons R., De Nutte G., Deville T. & Houbrechts S. 2017, *Aarschotsesteenweg 730 te Wilsele (gem.Leuven)*. ArcheoPro Rapporten 406. (Archeologienota ID 6021)
- Vander Ginst V., Smeets M. & Yperman W. 2016, *Archeologienota: het archeologisch vooronderzoek aan de zwembadsite te Wilsele. Bureauonderzoek*. (Archeologienota ID 1083)
- Vander Ginst V., Smeets M. & Yperman W. 2016, *Archeologienota: het archeologisch vooronderzoek aan de zwembadsite te Wilsele. Proefsleuvenonderzoek*. (Archeologienota ID 1083)
- Van De Staey I. & Steegmans J. 2013, *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Pastorijweg te Wilsele (Leuven). Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Ap&D nv*. Aron Rapport 181.
- Van Ransbeeck L. 2018, *Archeologienota Wilsele Sint-Agathaplein* (Archeologienota ID 7458).
- Van Ransbeeck L. 2018, *Archeologienota Wilsele Alfons Fierensstraat – Verbroederingsstraat* (Archeologienota ID21269).

Websites

<http://www.geopunt.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>